

ВІДОБРАЖЕННЯ «КОЛЕКТИВНОГО НЕСВІДОМОГО» У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЧЕРЕЗ ПРОБЛЕМУ ІНФАНТИЛІЗМУ

Карл Густав Юнг, відомий як послідовник Зігмунда Фрейда, продовжив розвиток психоаналітичної теорії. Його концепція колективного несвідомого була основною причиною розбіжностей учених у поглядах. За Юнгом, структура особистості (він називав її «душею») складається з Его, Особистого несвідомого і Колективного несвідомого. Его – це те, що ми звикли називати свідомістю, або все, що ми маємо на увазі, коли говоримо «Я». Особисте несвідоме – особистий досвід, з якихось причин забутий або витіснений, а також все те, що ми ніби не помічаємо навколо себе. Особисте несвідоме складається з комплексів – це емоційно заряджені групи думок, почуттів і спогадів.

Колективне несвідоме містить думки і почуття, загальні для всіх людей, які є результатом нашого спільного емоційного минулого. Як говорив сам Юнг: «У колективному несвідомому міститься вся духовна спадщина людської еволюції, відроджена в структурі мозку кожного індивідуума».

Таким чином, колективне несвідоме передається з покоління в покоління і є загальним для всіх людей. Прикладом можуть служити міфологія, народний епос, а також розуміння добра і зла, світла і т. д.

За аналогією, як комплекси складають зміст особистого несвідомого, колективне несвідоме складається з архетипів – первинних образів, які всі люди уявляють собі однаково. В працях К. Юнга багато присвячено тому, що архетипні образи та ідеї нерідко зустрічаються в культурі у вигляді символів, які використовуються в живописі, літературі та релігії.

Проявом такого роду «колективного несвідомого» Юнг вважав багато явищ сучасного життя. Так, расова міфологія і одержимість нацистів виглядає дуже наївною з точки зору розуму. І тим не менш, подібні ідеї й настрої захоплюють мільйони людей. А це означає, доводив Юнг, що тут ми маємо справу з чимось, що перевершує сили розуму.

Сьогодні ця тема залишається актуальною. Об'єкт спостереження – сучасна молодь. Ось такий він, портрет сучасної дівчини: вона гарно заробляє (або хоче) і стильно виглядає, випромінює виключно позитивну енергію, можна сказати, що в ній все прекрасно: і лице, і думки, і душа, і одяг; і вона не зупиняється, а постійно самовдосконалюється, володіє «позитивним мисленням», тобто відкидає негативні почуття і думки, які її відволікають. При всіх своїх достатках вона не може знайти собі пару і їй нічого не залишається, як любити себе. Вона починає підозрювати, що справжні чоловіки перевелись. Їх стає все більше, однаково самотніх «розумниць і красунь», що мріють знайти своє жіноче щастя.

І першим, хто відгукнувся на стогін одиноких сердець, виявився Ринок. Про любов і сім'ю з'явилися передачі і ток-шоу. Гламурна література рясніє порадами, де знайти чоловіка, як його зловити і підготувати до шлюбу. Але особливо лютують психологічні тренінги. Прямо «фабрика мрій». Штампують «ляльок» за одним лекалом. Можливо, психологічні тренінги керуються цим же принципом: будь стандартним і ти легко знайдеш свою половинку? По амбіціях і претензіях, наскрізним в листах до психологів можна передбачити долю їх авторів. Ніякої любові їм не світить. Ні любові, ні щастя – ніколи. Це відбувається тому, що більшість сучасних дівчат та хлопців уражені небезпечною вадою виховання.

Соціальний інфантилізм («social infantilism») – стан, що виявляється у розриві між біологічним і соціокультурним дорослішанням молоді. Страшний він тим, що не дозволяє людині дорости до Особистості. Особистість живе в реальному світі, інфант – в ілюзорному. Особистість своє життя створює, інфант вміє тільки наслідувати. Воістину, наш ситий і спокійний час породив таку кількість клонів, яке не могли наснитися за радянської влади в найщасливішому сні. Людина розумна стрімко переродилася в Людину стандартну.

Комуністична ідеологія дуже інфантилізувала суспільство. Не було необхідності самостійно мислити, брати відповідальність за своє життя. Радянська держава побоювалася господаря, лідера, самостійної людини, відповідальної за свій будинок, вулицю, місто. Їй потрібні були слухняні, інфантільні громадяни, які не ухвалюють самостійних рішень.

Можливо, тому інфанти ні з ким не можуть бути довго в серйозних відносинах. Вони звалюють це на різницю смаків, темпераментів, на обставини, а справа зовсім в іншому. Інфант занадто поглинений собою і своїми інтересами. Він, як маленька дитина, не здатний по-справжньому глибоко і тонко відчувати іншу людину. Його головною цінністю залишається задоволення власних потреб – в захисті, теплі, насиченні (К. Юнг). Ось чому кожна друга дівчина запевняє, що тільки в шлюбі вона зможе відчувати себе захищеною.

Любов є, але вона не для інфантів. Це доросле почуття. До нього можна тільки дозріти. В тій же гламурній літературі, щоб не лякати читача, ніколи не згадують: тільки біль може змусити людину змінитися. Так, біль від власної дурості змушує розумнішати, біль від своєї холодності – теплішати. Інфант же, як чорт ладану, боїться страждань. Тому самотній «розумниці і красуні» нічого не залишається, як «залишатися такою, як є», слідувати завіту відомої пісеньки. Їй страшно, вона старіє, але залишається «як є».

Інфант не може дозволити собі зустрітися віч-на-віч з життям, бо побачить, що його життя порожнє. І він біжить від цієї зустрічі. З одного боку, сіре існування, з іншого – прірва: можливий жах зустрічі з життям.

Отже, «колективне несвідоме» у сучасному суспільстві знаходить відображення в проблемі інфантилізму, яка й здатна породжувати явище аномії в суспільстві (Е. Дюркгейм). Це відбувається через нав'язування масової культури молоді і деградації сучасної особистості, проникнення в свідомість мислення, яке згодом спричинить інфантильне. Соціальні мережі відіграють в цьому не другорядну роль.

Для вирішення проблеми необхідно лише «самореалізувати несвідоме», тобто спрямувати свою енергію в корисне русло, відкидаючи різні непотрібні емоції й переживання. Так у Юнга з'явився цілий комплекс ідей з таких різних областей знання, як філософія, астрологія, археологія, міфологія, теологія та література і, звичайно, психологія. Результатом стало те, що сьогодні є фундаментом психології – аналітична психологія.

Також юнганці активно використовують спектр інших психологічних методів: арт-терапія, психодрама, активна уява, всі види проектних технік (як, наприклад, аналіз малюнків) і т. д. Юнг особливо любив арт-терапію – терапію творчістю. Він вважав, що за допомогою безперервної творчої діяльності можна буквально продовжувати своє життя.

За допомогою творчості (арт-терапії), будь-яких спонтанних видів малювання, особливо мандал (схематичне зображення або конструкція, яка використовується в буддійських і індуїстських релігійних практиках), вивільняються глибокі шари психіки.

Молодь здатна на самопорятунок, а людський розум є шляхом до цього.

Отже, потрібно подолати споживацьке ставлення до молоді з боку соціальних інститутів суспільства, для цього важливо розробити нові підходи до аналізу категорії молоді. Варто дослідити нові критерії впливу на поведінку молоді і передбачити відмову від стереотипів та ідеологічних насаджень минулого.

Ось тільки що б ми не розглядали і як би ми це не розглядали, на все ми дивимося тільки власними очима.